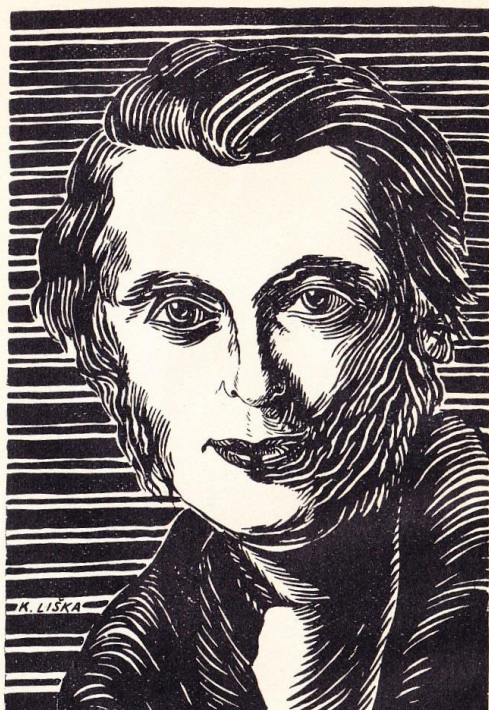

John Ruskin v 38 letech
(1857)

JOHN RUSKIN

(1819 - 1900)

Apoštol pravdy a krásy

MYŠLENKY A DÍLO

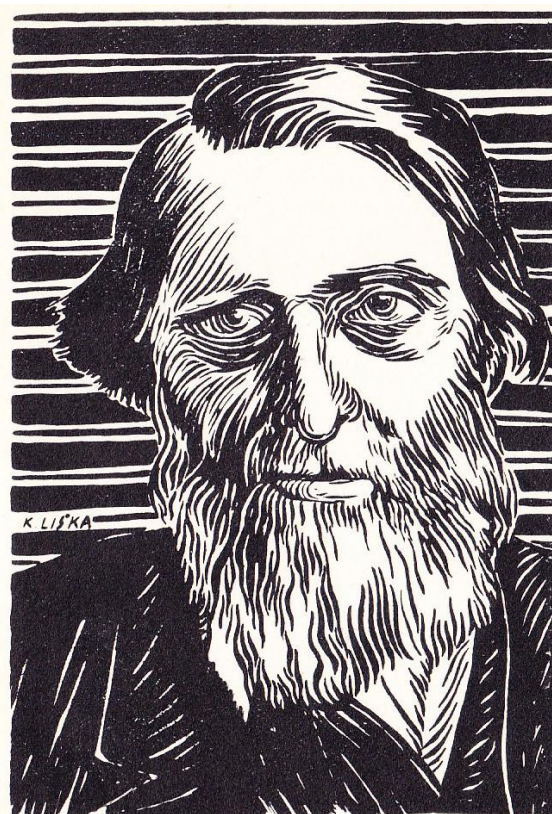
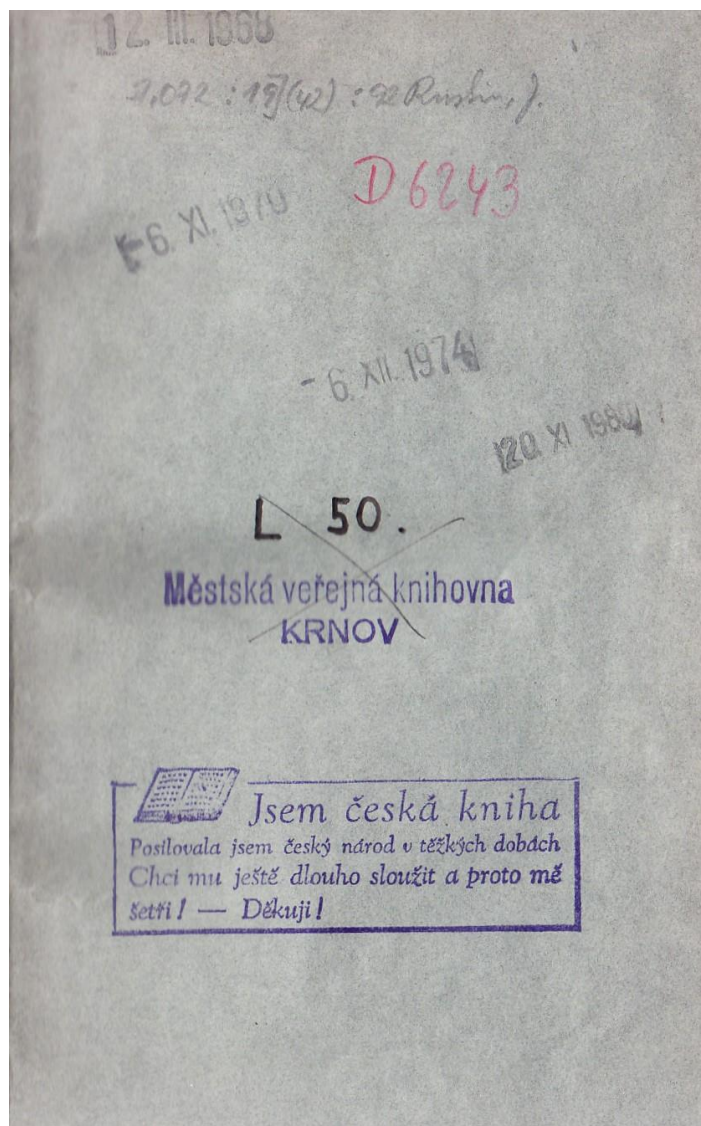
Napsal Miloš Seifert

1937

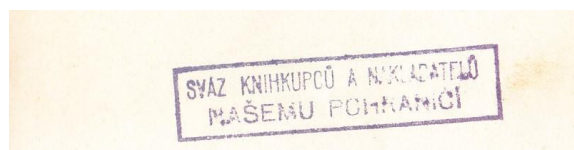
Nakladatel Josef Svoboda v Praze

O B S A H :

I. Dětství a jinošství	7
II. Zanícení pro přírodu	19
III. Ochrana zvířat a přírody	37
IV. Tajemství přírody	46
V. Čisté umění	56
VI. Umění mezi lid	68
VII. Příroda a umění	75
VIII. Praerafaelisti	81
IX. Italské umění	84
X. Renaissance a gotika	99
XI. Dělnická kolej	108
XII. Profesorem na universitě	117
XIII. Vrcholící literární činnost	123
XIV. Únava a nemoc	137
XV. Zkáza civilisace	151
XVI. Národní hospodářství	160
XVII. Sociální reformátor	174
XVIII. Vychovatel mládeže	208
XIX. Jeho náboženství	234
XX. Na sklonku života	250

John Ruskin v 79 letech
(1895)

Stručná bibliografie spisů Johna Ruskina

1843-1860 Modern Painters, 1849 The Seven Lamps of Architecture, 1851-1853 The Stones of Venice, 1851 Notes on the construction of sheep-folds, 1853-1860 Giotto and his work, 1843 Lectures on Architecture and Painting, 1856 The Harbours of England, 1857 The Elements of Drawing 1857, 1855-1859 Notes on the Royal Academy, 1859 The two Paths, 1860 Unto this Last, 1862-1863 Munera Pulveris, 1865 Sezame and Lilies, 1866 The Ethics of the Dust, 1866 The Crown of Wild Olive, 1867 Time and Tide by Weare and Tyne, 1869 The Queen of the air, 1870 Lectures on art, 1871—1884 Fors Clavigera, 1872 Aratra Pentelici, 1872 The Eagle's Nest, 1873 Ariadne Florentina, 1874 Val d'Arno, 1875-1877 Mornings in Florence, 1875-1886 Proserpina, 1875-1883 Dencalion, 1877-1884 St. Mark's Rest, 1877-1878 The laws of Fesole, 1880 Arrows of the Chase, 1882 Love's Meinie, 1880-1885 The Bible of Amiens, 1883 The Art of England, 1884 The Storm Cloud of the Nineteenth Century, 1885 On the old Road, 1885-1889 Praeterita, 1886-1887 Dilecta, 1890 The Pleasures of England, 1894 The Poems of John Ruskin.

České překlady Johna Ruskina

Koruna z plané olivy - přel. J. Váňa 1900, Sezam a lilie - přel. F. X. Šalda 1901, Výklady o umění - přel. V. A. Jung 1901, Královna vzduchu, d. I. - přel. V. Niederle 1903, Dvě stezky - přel. V. A. Jung 1909, Tomu poslednímu - přel. Miloš Seifert 1910, Král zlaté řeky - přel. Janšík 1901 - později M. a J. Klímovi 1911, Jitra ve Florencii - přel. L. Vojtig 1919, Duchovní tvůrčí síla - přel. Em. šl. z Lešehradu 1921, O lidech a mezi lidmi - vybrala E. K. Škrachová 1927, Národní hospodářství a umění - přel. J. E. Barchan 1925.

Tuto knihu vyzdobil K. Liška,
vychal Josef Svoboda, Praha XIV.,
Ulice 1. listopadu 796,
výtiskli Müller a spol. v Turnově.

Od prvních stránek, ba řádků, je mi zřejmé, že ten, kdo píše tento Ruskinův životopis, je nejen velký obdivovatel a ctitel, ale hlavně velekýčař. Jeho touha oslavit svou oblíbenou figuru je úplně stejná jako u hagiografů, zejména těch pobožnůstkářských pisálků pouťových brožur. Sentiment a kýč z těch sladkobolných frází jen kape. Dojat především sám sebou, skrze zaslzený zrak cedí realitu a líčí falešný, pohádkově idealizovaný obraz svého hrdiny. To se snad ani nedá číst, rozhodně ne jako zdroj seriózních informací. Je to nepravdivé, nepoctivé, falešné, nereálné, nevěrohodné. Stojí to na klamu, ba co hůř – na sebeklamu.

Musel jsem se kouknout, kdo to proboha je ten Miloš Seifert... No, jasně – skaut, woodcrafter... A středoškolský učitel... Všechno to skautství a junáctví a zálesáctví je kýčovitě, morálně, ideově, a nakonec i „ekologicky“, tedy z hlediska vztahu k přírodě, ochranářství. Je to jakýsi zastydlý, opožděný romantismus. Být to o sto let dřív, člověk by to bral – jako ještě ryzí, poctivý, spontánní romantismus, řekněme rousseauovského typu. Ale teď – na přelomu 19. a 20. století? Po tom všem? Neodpustitelné! Baden-Powell, Seton, Svojsík – a vlastně už i ten Tyrš a Fügner a všichni ti turnéři a sokoli – jedna pošahaná sebranka, ve své sentimentální naivitě vlastně nebezpeční, protože bez náležitého intelektu a kritického myšlení, hlavně sebekritického myšlení.

Ale to není jen Miloš Seifert kýčař a sentimentální sračkař. Takhle píšou všichni hagiografové a všichni kýčaři po celém světě. Včetně i jiných životopisců Ruskinových, z jejichž děl ostatně Seifert vděčně čerpá.

Avšak buďme féroví – on byl vlastně i Ruskin takový ideologicky směšně postromanticky deformovaný sentimentální mašbl. Však tím taky byl ve své době pověstný. A i když ho mnozí brali vážně a chtivě sáli vše, co řekl a napsal – a nutno říct, že to bylo mnohdy v rámci dobového kontextu pochopitelné a svým způsobem oprávněné –, přesto zasluhoval kritiku, již ho častovali kritičtí duchové a vědecky a filosoficky zdatnější druhové. Na druhé straně je ale třeba uznat, že to byl fenomén vpravdě celospolečenský, patřící k viktoriánské Anglii jako Carlyle, Thackeray či Oscar Wilde. Byl to popularizátor, rozměňoval, předžvýkával, psal výchovné, vzdělávací spisy, proto musel zjednodušovat, dávat lidem zideologizovanou břečku. A tuto roli asi sehrál dobře. Mnozí ho četli, něco si z toho vzali. Měl skutečný dopad a vliv – na rozdíl od opravdových vědců, jistě suchopárných, a filosofů a teoretiků, nutně nudných. On totiž uměl psát tak, že to mělo fazónu, dobrý styl, bohatý, barvitý jazyk, ale přitom to bylo sdělné, chytlo to za srdce i prostší lidi.

Přesto si nemůžeme nevšimnout naivity a směšnosti jeho názorů, jež vyvstává právě tehdy, hlásá-li je apodikticky, učitelsky až prorocky, a to i tehdy, má-li v podstatě pravdu a jsou-li jeho stanoviska oprávněná a byla by i seriózně obhajitelná. Jenomže on místo argumentů používá zápal, přesvědčit chce svým vlastním nadšením. No ano, tehdy se tak běžně psalo, esejistika byla na svém vrcholu, publicistika se provozovala na vysoké úrovni. I vědci a filosofové psali květnatě s literátskou akribií.

John Ruskin se hbitě vyjadřoval ke kdečemu, okamžitě o všem píše, udílí vševědoucí rady, tváří se suverénně jako superznalec. Koho mi jen připomíná? Tedy kromě několika lidí, jež ale raději nebudu jmenovat... Třeba našeho Cílka nebo egyptologa Bártu, kteří taky lehce trpí pocitem, že sežrali všechnu moudrost a že ji musejí lidem sdělovat s vlhce zakaleným vizionářským zrakem jako nějací novodobí gnostikové. Z druhé strany, té suše pozitivisticky vědecké, podobným prorockým patosem oplývají třeba Jan Zrzavý nebo František Koukolík, a ovšem sisyfové s Grygarem v čele. To, když berou humsocům (humanitně a společensky orientovaným vědcům a intelektuálům) jejich víry a ideové předsudky (samozřejmě ve jménu svých věr a předporozumění). Ruskin okamžitě moralizuje, káže, sklouzává k osvětářskému až propagandistickému tónu, vše zjednodušuje a převádí na minimalistické společné jmenovatele. Kolik takových bylo! Třeba Tyrš, Svojsík. Tolstoj. Někdy i Masaryk, zejména v otázkách náboženských. A ovšem Březina – ten mi připomíná Ruskina oním poetickým uchvácením, extatičností, estétským povzneseným bolestíinstvím. Ruskin ve svém spasitelském komplexu připomíná třeba teosofy a různé západní mystiky rádobý orientálního střihu, různé ty Maliariky, Minaříky, Eduarda Tomáše... Akorát že tito praktikovali jen introvertní postupy, kdežto Ruskin opravdu realizoval, sám přiložil ruku k dílu, zakládal reálné projekty, financoval je ze svého. Ruskinův utopický socialismus spojený s asketickým konzervatismem připomíná zase spíše chiliastické komuny, třeba amiše. (Ruskin chtěl lásku, velikou lásku mezi lidmi – ale „pravá láska nemůže býti současně s železnicemi, parlamentarismem, honem na bažanty, tenisem, novinami, pohlednicemi a módou.“ Ovšemže odmítal cestovat vlakem nebo parníkem.)

Tak tedy věcně vzato, co se dá Ruskinovi přičíst jako nesporná zásluha? Čím byla Tolstému filosofie, Carlylovi morálka, tím byla Ruskinovi estetika. Nauka o kráse byla mu moudrostí, mravností i náboženstvím. Ruskin svými knihami, především Moderními malíři, silně zapůsobil na širší vrstvy anglické společnosti a pomohl jí tříbit vkus, což se opravdu záhy projevilo i v bytové kultuře, dnes bychom řekli interiérovém designu, ale i v utváření bezprostředního okolí obydlí a obecně životního prostředí, včetně vzhledu krajiny. Bylo to uprostřed viktoriánské epochy. Carlyle tepal kladivem do zpuchřelých zvyků a názorů.

Tehdy se hodně přemýšlelo o mravnosti i náboženství a lidé si z toho hodně brali. A Ruskin se v oné době stal arbitrem vkusu. Měl přímý vliv na prerafaelity (Rossetti, Millais...) i na Williama Morrisa a jeho hnutí arts and crafts. I když někteří vcelku legitimně dovozují, že právě tyto směry vedly do slepých uliček.

Jeho Moderní malíři, ale i kratší spisy, měly skutečný vliv a dopad na všechny společenské vrstvy a kruhy. Národní galerie začala kupovat obrazy italských klasických malířů, takže jich dnes má víc než Louvre. Ruskin inspiroval chudé domácnosti, aby si doma věšely reprodukce slavných klasických obrazů. Vedlo to k tomu, že tiskaři zdokonalili techniky a díky velkým edicím si mohli dovolit značně zlevnit výrobu. Všechny domácnosti byly už od 60. let 19. století malými obrazárnami. Ruskin svým vlivem kultivoval celé generace. Naučil lidi chodit s „vidoucím očima“. Lidé si začali víc všimnout přírody, krajiny, svého osobního prostředí a docenovat je esteticky. To bylo skutečně revoluční a celospolečenské. Měl ohromný vliv nejen na estetickou výchovu veřejnosti, ale dokonce i na samotné malíře. Umění milovná inteligence a veřejnost jezdila do Itálie ne s Baedekrem, ale s Ruskinovými Moderními malíři nebo Jitry ve Florencii. Kdysi bylo módní, mondénní jezdit za uměním na kontinent, teď se to stalo potřebou, nutností. Ruskinovy Kameny benátské se v Itálii prodávaly všude, kam přicházeli turisté. (V roce 2019 vyšla jejich jedna část česky – Podstata gotiky.)

Co je naopak na Ruskinovi podezřelé a hodno kritiky? Okamžitě se pro něco nadchne, hned sedne a sestavuje projev, nejlépe pro nějaká dítky školou povinná, píše pojednání, které se pokouší udat do odborného časopisu. Jenomže v těchto textech nesleduje systematicky a logicky dané téma, nýbrž odbíhá, přeskakuje, hnán vášní svých myšlenek a sebezaujatostí svého vytříbeného slohu. (Tuto nestálost a nesystematičnost psaní mu vytýkají i jeho největší ctitelé.) Dokonce hned zakládá nějaký projekt, nalévá do něj něco ze svých peněz, a už už si představuje, jak zářné a spásné výsledky jeho počin přinese. Neštítel se ani fyzické práce! (Ó, jak šlechetné!) Jednou ve švýcarském hotelu vlastnoručně umyl schody. Jindy vzal svého sluhu a našli si ještě jednoho pomocníka a šli uklidit jakousi zaneřádanou londýnskou ulici. Ruskin s koštětem! Hle, jak dělný to muž. On – milionář, příslušník nejvyšší společenské vrstvy.

Vždy se s nadšením pustil do nějakého tématu a oboru a s všeználkovskou sebejistotou začne provozovat „vědu“ ne tak, jak je v oboru zavedeno, jak profesionální akademici disciplínu pěstují, ale „správně“, „zgruntu“, „ryzím a poctivým způsobem“, ne „vymělkovaně a filistrónsky“, ale s „láskou a moudrostí“. Popisuje geologii Alp, kreslí křídla ptáků, koncipuje teorie architektur – a všechno to suverénně sype z rukávu, plodí z vlastní hlavy jak Zeus Athénu a předkládá to vše veřejnosti – té vědecké i laické – s velikým uspokojením, že jim konečně někdo ukázal, jak se má správně dělat skutečná věda.

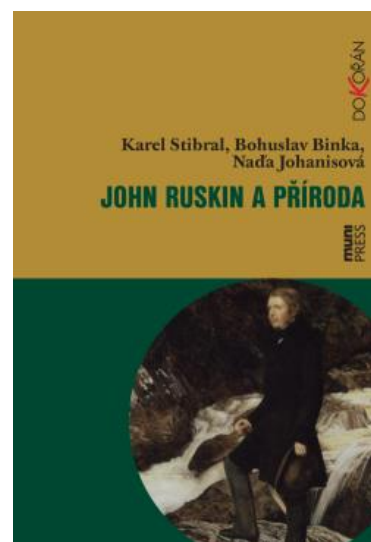
Jeho soudy, jeho vkus, jeho zkušenosti, „to, jak on to vidí“, jsou absolutním a definitivním kritériem pro hodnocení kdečeho. Sotva si někde něco přečte, něco nastuduje, něčemu se chvilku trochu věnuje, už se stává odborníkem, ba nejvyšším arbitrem, který sděluje závazné pravdy a konečná řešení.

Je dojemné, jak tito milionářští synkové, žijící pohodlně z renty, vymýšlejí smělé plány života celé společnosti – jak by měli dělníci rukama pracovat a ve volných chvílích studovat, školní dítky si osvojovat cit pro krásu prostřednictvím přírody a hudby, jak by ženy měly utvářet útulné domovy a jemně manévrovat své muže k pokojnosti. Všechno je to jasné, zářné, laskavé a vznešené, harmonické a krásně do sebe zacyklené a zaokrouhlené. Nebyl sám, takových tehdy bylo víc. A opravdu hodně pisálků tak tehdy psávalo. Níže je ukázka Seifertova podlézavého podučitelského popisu, jak si Ruskin představoval výchovu dítek, zejména dívek. No, mně z toho plyne spíš přesvědčení, jakého druhu že bylo Ruskinovo mašiblovství...

Chce-li si kdo spravit chuť, necht' nahlédne do zcela jinak napsaného životopisu tohoto velkého estéta:

BINKA, Bohuslav; JOHANISOVÁ, Nad'a; STIBRAL, Karel. *John Ruskin a příroda*. Praha: Dokořán, 2011.

vš, listopad 2019

chu země, tu jistě vzbudil svým učitelským pokusem Ruskin a při tom povznesl duše dětí mravně a nábožensky.

Bylo to v Cheshire ve Winningtonu. Ruskin měl nadmíru rád malá děvčátka, mezi nimi se cítil úplně šťasten a vžil se úplně v jejich stav mysli. Bylo mu proto velice milé, když byl pozván do starého měšťanského domu, ve kterém kolem krbu v ohromném osmiúhelníkovém sále se shromáždila děvčátka v počtu asi čtyřiceti, aby vyslechla něco moudrého od velkého anglického spisovatele. Nebyla to škola v obyčejném smyslu slova, ani pensionát, byla to spíše fakultativní pedagogická práce v rukou některých dám vyšších kruhů anglických. Nádherný park se starými stromy nad řekou se rozkládal kolem domu a tak se tu dětem líbilo; už šestileté tu byly děti. Byl to intimní kroužek, ve kterém se Ruskin necítil nijak spoután, i modlil se, zpíval a tančil s dětmi. Sám složil básničky k tanečkům, jimž učil děti. Tehdy zdůraznil prakticky velký rekreační význam tance. A nade všechno dokázal jasně, že „umění učit jest podnítit zájem přirozenou a zdravou cestou.“ „Jsme na zemi proto, abychom si libovali v kráse a dobru a prosadili svých čtyři sta vůlí, jsou-li ušlechtilé, oduševnělé a velkomyslné. Učitel musí podnítit vůli.“ (Ruskinova odpověď nepříznivému kritikovi.)

Rád by viděl děvčátka tančící a veselá, pěkně vystrojená. „Pěkně se vždy strojte, nejvyšší po-

vinností mladé dívky jest, aby byla půvabná, to však jest možno jen, je-li bez zbytečného přepychu, hezky oblečená.“

Nemyslete si však, že Ruskin zůstane při tomhle a spokojí se s dívkami na oko hezkými a vyšňořenými. Pro něho půvab člověka jest ještě v něčem jiném — v jeho dobrotě. Obrací se zase k děvčátkům se slovy: „Ať jste jakékoliv, neužitečné a kruté být nesmíte... a nejste-li v zásadě dobré ke všemu světu, budete často krutými.“ Bohaté dívky — a k takovým mluvil v Cheshire — se musí o to starat, aby žádné chudé děvče, žádné chudé dítě špinavé a otrhané nepřešlo kolem nich, aniž by je prakticky a vkusně neoblékly. Šaty pro ně samy ušijí. Ano, i hostince by nejraději svěřil jemným, mladým dámám, aby se tam uhnízdil ušlechtilý mrav, aby se staly středisky dobrého chování a jemných způsobů. Vzorem je mu švýcarská selka.

Ruskin by byl svoje děti jistě učil především poznávat krásu a pak pravou zbožnost. Byl by chtěl z nich mít děti citlivé a něžné, chvějící se jako květiny při každém uměleckém dojmu. Byl by je zasvětil do kultu všeho krásného a vznešeného.

Byl by pěstoval na prvním místě tělesnou výchovu — nikoli však sporty. Šlo mu jenom o to, aby lidé byli zdraví, krásní. Má-li krajina být krásná, proč by lidé neměli být krásní? Dítě musí mít tělo vypěstované k dokonalosti. Možná, že

je to chudé dítě a že životní strasti je pak zoškliví, až dospěje. Ale co získáno je v mládí, nemůže být jen tak zahlazeno. Proto školy mají být ve volné přírodě a tělesná cvičení a tance mají být na prvním místě školního rozvrhu. Co s tím, dívají-li se studenti na mramory Elginské a při tom jsou bledí a hladoví? Svoje prsa a svoje plece učinme hodny pohledu! „Muž i žena byli stvořeni Bohem dokonale ušlechtilí a krásní v očích jednoho i druhého.“

Jak vzdálen je tady Ruskin chmurného puritánství, které dívku sice obdařuje nesmrtelnou duší a nesmrtelným osudem, ale tělo a všechny jeho potřeby a žádosti nazývá marností a bláznovstvím, věcmi nižší přirozenosti. Puritánství, které obléká dívky do temných šatů, rozkazuje spínat vlasy pod čepečky, zakazuje smích i pláč a učí přísné kázni. Ruskin se díval na dívky jako na roztomilé kvítky přírody. Přál si, aby především byly přirozené. Chtěl je mít krásné a šťastné, chtěl, aby vyzařovaly krásu a štěstí do celého okolí. Ruskin byl učitelem plného, bohatého života a hlásal-li toto učení dospělým, jak by nebyl je uplatňoval u dětí?

Radostný má být člověk; „oprávněných radostí se vzdávat k vůli jiným, je sebevraždou... Jestliže radosti života zanedbáváte a Vaše oči již nenesou světlo, pak byste je mohli právě tak vyloupat a sebe zmrzačit, toť částečná sebevražda.“

Ale nebylo by k ničemu (poslouchejte, spor-

tovci!), kdyby se lidskému tělu dostalo půvabu, nejsou-li duše připraveny k tomu, aby mohly býti šťastny svým štěstím. Je duše dnešního člověka schopna obdivu? Plahočí se denní robotou, unavena je vnímáním paživota v městě, a jde-li přírodou, nebo prochází-li obrazárnou, není ten člověk s to viděti krásu, jež je před ním. Výchovou k tomu nebyl přiveden, nemá ani té ušlechtilosti, aby mohl chápat, nemá pozornosti, nemá svobody. „Všecka síla výchovy byla dosud vedena vším možným způsobem ke zničení lásky k přírodě. Jediná znalost, které bylo dbáno jako podstatné ve školách, je znalost slov, potom abstraktních věd, kdežto veškerá chuť dětí pro prostou vědu přírodní byla násilím potlačována — takže láska k přírodě se stala údělem tuláků a lenochů. Zrovna tak umění kresliti, které jest pro lidstvo reálnější důležitosti než umění psáti — neboť lidé sotva mohou něco kresliti, aniž by byli nějak užitečnými druhým a sobě samým, kdežto sotva mohou něco psáti, aby neztráceli čas svůj a ostatních — tomuto umění kresliti, které by se mělo dětem vštípit jako se učí psát, jest velmi špatně vyučováno.“

Aby se děti dovedly obdivovati, to má být první věc výchovy. „Jestli botanikové objevili nějaký podivný vztah mezi kopřivami a smokvoní, to je velmi zajímavé, ale mladý pasák by se měl spíše dovědět, jaký vliv mají kopřivy na seno a jakou chuť dávají polévce. Dále, objeví takřka nový ži-

vot, dosáhne-li toho, aby někdy z jara mohl vidět krásný bělavý kvítek kopřivy a tužkou se svým učitelem dovedl nakreslit linie jejích plátků a způsob, jak sedí na hlavní stopce. Dětem v obecné škole by se mělo říkat: „Kreslete tu a tu květinu v obrysech s její korunkou, jak ji vidíte zpředu... Nuže, teď se strany... Namalujte skvrny, jak jsou na ní. Nakreslete hlavu červenky, prsa a vybarvěte je.“ Místo toho se jim popisuje, co má pták v žaludku. Neučí je obdivovat náheru mraků a mechu; vypravuje se jim, co dělá vzduch v kotli a vlákna tkaniva na stavu... Konečně zabývají se vyučováním dětí a ne výchovou, neboť, dát dítěti výchovu, to neznamená naučit ho něčemu, co nevědělo, nýbrž udělat z něho *někoho*, kým nebylo. A začátkem každé výchovy jest obdiv, úcta, nadšení... Pro co? Na tom nezáleží. Ať zbožňuje kameny nebo rostliny, nemáte-li jiných bohů, které byste navrhli, aby je obdivovalo, jen ať se naučí obdivovati!“ Ale neučme je suchým vědomostem! Raději ať toho ví méně. Nežijeme proto, abychom věděli, jako nežijeme proto, abychom jedli. Žijeme, abychom milovali. Věda, která nás tomu neučí, jest osudná. Věda je dobrá jako světlo, ale přece se ve světle spálí mnoho motýlů, jako vědou mnoho lidí.

„Neboť obdivovati jest hlavní radost a hlavní síla života. Všecko, co jsem vám vštěpoval, můžete pokládat za pouhá témata k úvahám. Ale

226

i oni musejí být krásní. Obléká je v malebné kroje a všední den jim učiní svátkem. Neboť on to byl, který řekl: „Každý den má nám býti dnem svátečním.“ Ustanoví školám nové svátky, jiné, než jsou v katolických kalendářích. Budou svátky slunovratu, svátky procitnutí jara, svátky kvetoucích třešní, svátky sklizně, svátky přástek u krbu a jiné a jiné. Pojďme se podívat na oslavu návratu jara v Chelsea, které ještě dnes můžeme býti svědky, jak ji Ruskin zavedl.

Je první máj. Kolem mladých dívek ve Whiteands má svátek. Dostaneme-li dovolení, můžeme vstoupiti dovnitř. Kaple a sál jsou vyzdobeny květy, jsou plny květů, které poslali bývalí žáci ze všech koutů Anglie. Sto padesát žákyň shromážděných v sále zvolilo právě tajným hlasováním jednu z nich Královnou Května. Byla zvolena nikoliv pro svou krásu nebo pro své vdomosti, ale proto, že si dovedla nejvíce získati jejich lásky. Tady přicházejí její družky, utvoří špalír a drží palmy, které tvoří klenbu nad její hlavou, jak jde. Jest korunována květinami, oblečena starodávným rouchem, které malovala Kate Greenaway (slavná malířka dětí z doby Ruskinovy) a na kterém je nápadný zlatý kříž, navržený Burne Jonesem (nejznámější praerafaelista). Za ní kráčí královna minulého roku, ozdobená pouze pomněnkou. Pak vystupuje na trůn a nyní všechny spolužačky musí předstoupiti před ní a pozdravit a přijmout dary z jejích rukou — jsou

228

toto jest pravda, kterou musíte věřit. Mějte úctu, mějte nadšení, zbožňujte — úctu ke všemu, co je ve vašem vlastním mládí zářícího, úctu pro to, čeho jiní se domohli svou zkušeností, ke všemu co je půvabné mezi živými a veliké mezi mrtvými a divuplné v Mocnostech, jež nemohou zemřít...”

Takovou si představuje Ruskin inteligenci, kterou budou vyzařovati opravdu vzdělaní lidé. „Nikoli inteligenci, která se trpytí jako jinovatka, ale jako malované sklo, zasazené mezi kamenné sloupky a železné příčky aby neslo v sobě slunce a je posílalo skrz sebe od generace ke generaci.”

Mládí, to musí být plné úsměvů a štěstí. Svět kolem dítěte musí být radostný, nesmí ničeho postrádat, všecko mu musí přijíti vstříc, potřebuje prostředí krásného a vznešeného, aby bytost jeho sama rostla do ušlechtilosti a krásy. Dítě musí věřit svým ilusím, ničím nesmí být zaražena jeho imaginace. Dětský věk musí být opravdu zlatý věk. A třebaže pohádky neexistují ve skutečnosti, poesie se musí žít vždycky. Poesie jenom v knihách a v srdcích, to nestačí. Život, který je básní, jest jediný správný život. Takovou poesii v mladá srdečka vlévá Ruskin. Tvoří kolem nich svět, o kterém se jim zdává v jejich snech. Zavede je do přírody, kde hudbou šumí stromy, kde listí, květy i daleké lučiny a pole hýří barvami, kde bosá noha jejich šlape zlatý mech. Tu

227

to díla Ruskinova, skvostně vázaná. Zdá se, jakoby všechny korunky květin, co jsou tady, šeptaly slova, která jsou v těch knihách na listech „Sezamu a lilie”: „Ať to víte nebo ne, vy všechny byste měly míti trůny v mnoha srdcích a koruny, které se neodkládají. Královnami byste vždy měly býti, královnami svým snoubencům, královnami svým manželům a svým synům; královnami vyššího tajemství pro svět pod vámi, který se sklání a vždy se bude skláněti před myrtovou korunou a žezlem ženy bez poskvrny... To je málo, řekne-li se o ženě, že nezničí květy tam, kam stoupne, je třeba, aby je oživila! Korunky nesmějí se nachylovati, když jde kolem nich, ale rozkvétati...”

Ceny nejsou rozdělovány podle nějakého ucházení se o ně, neboť Mistr měl vždy hrůzu před soutěžením (závoděním). Královna je rozděluje nezávisle, vlastní svrchovaností. Tato dostane cenu, „protože je věrná k přítelkyním,” tato „ponevadž miluje hudbu,” jiná „protože je vždy veselá,” opět jiná „protože královna ji má velmi ráda”. A je zvlášť působivé viděti vděkoplý úsměv královnin, když některá oblíbená její přítelkyně jde kolem a políbí jí ruku, dostavši knihu.

Za jitra zpěvy v kapli předcházely uctíváním Krále Věčnosti toto uctívání Královny Dne. A večer, jestliže ta, co dostala odměnou *Ruskin's Birthday Book* — Ruskinův památník k narozeninám — otevře stránku, připadající na prvního

15 Ruskin

229